

La Pompeia del Pacífic

El tsunami que el mes passat va arrasar el nord-est del Japó va convertir ciutats senceres en muntanyes d'enderrocs. Un mes després, la gent encara cerca els familiars desapareguts i les pertinences entre la runa.

EL TSUNAMI VA DEVASTAR POBLES SENCERS DEL NORD-EST DEL JAPÓ.

El Nissan Sunny platejat de la família Kumagai anava costa amunt quan va arribar l'onada. Keiji Kumagai ensenya una foto del mòbil on es pot veure com va quedar el cotxe. Després de setmanes de recerca el va trobar fet malbé. El pare, la mare i un germà de Keiji hi van morir. Ell no era dins el cotxe. Un tercer germà, Seiji, en va poder eixir. “Tsunami, tendenko”, des dels primers dies d'escola els inculquen les normes de conducta per a casos d'emergència excepcional: quan s'acoste un tsunami corre, si pots cap amunt, i no et preocupes per ningú, ni tan sols pels

familiars. Això va fer Seiji Kumagai, i li va salvar la vida.

Keiji es troba amb el seu germà al camp de beisbol de la ciutat costanera de Kesenuma, que s'ha convertit en un cementeri, i mira els tres taüts de pi, modestos, on descansen els pares i el germà morts. Aquest matí enterraran deu morts. Els dos crematoris de Kesenuma són col·lapsats per la demanda i cal ajornar les cremacions que segueixen el ritu budista. Fa pocs dies que van excavar les primeres tombes. Les de la família Kumagai tenen els números 63, 64 i 65. Keiji pronuncia un discurs, després els qui vetllen s'inclinen una

última vegada sobre el taüt, on hi ha una finestreta que permet de veure els morts a través d'un vidre. Els ulls desorbitats, la boca oberta, el pare Kumagai va veure arribar l'onada estupefacte com un nen.

Naturalment, van sentir els avisos de tsunami, explica Seiji. Aleshores van pujar ràpidament al Nissan, no volien cuitar a peu els pares, d'avançada edat, puig amunt. Això va ser un error mortal, com ara sap Seiji. Entre els veïns del port pesquer on hi havia la casa dels Kumagai es va estendre el pànic. Tothom volia fugir, els autos van quedar terriblement falcats els uns amb els altres; i finalment l'onada va caure

sobre tots. Un poc més lluny d'aquest indret prop del port pesquer, on hi havia la casa dels Kumagai, una dona major encara busca el seu home entre la runa, mentre el fill desenterra fotos familiars de l'arena. Ni l'un ni l'altre no es permeten de plorar.

Zona endarrerida. Si hom viatja des de Fukushima cap al nord, a través d'una regió de camperols i pescadors que, comparada amb un sud altament desenvolupat, té fama d'endarrerida, trobarà una franja de destrucció a gairebé cada badia al llarg de centenars de quilòmetres de costa. Situades davant

de contraforts, les ciutats portuàries es troben en llengües de terra planes, sobre les quals va sobreviure el tsunami com un huracà sobre un paisatge ple de castells de cartes. Els cims de les muntanyes amortiren l'onada mortal. 24.000 hectàrees de superfície agrícola van desaparèixer, els camps d'arròs van ser arrasats, i fins i tot a cent quilòmetres de distància de Fukushima també es podreixen les cols i els espinacs als magatzems; gairebé no es pot vendre la verdura de la regió.

Els diaris matinals publiquen cada dia el nombre de víctimes. Entretant, de tota la regió assolada al llarg de la costa nord-est se n'han notificat 30.000; els morts i els desapareguts es compten junts. El nombre oficial de morts encara creix diàriament entre 100 i 150 persones, mentre que el nombre dels desapareguts baixa, òbviament, més a poc a poc. Amb tot, les dimensions reals de la tragèdia encara no són clares. El primer ministre japonès, Naoto Kan, va deixar passar tres setmanes fins que finalment va aparèixer amb helicòpter en una de les ciutats costaneres devastades pel tsunami. Quan un supervivent li va preguntar on es construiria la seua casa nova, el cap del govern va donar una resposta perfectament ambigua: "El govern farà tots els possibles per ajudar-vos en tot moment."

A Minamisanriku, més avall de la costa del Pacífic, el sistema de navegació per satèl·lit del nostre cotxe mostra una ciutat que ja no existeix. Sota núvols de fum hi ha un erm al nivell de la mar, amb troncs d'arbres apilats com bastonets del mikado, cases que s'han desplaçat terra endins com en un joc de construcció, i vaixells cap per avall que semblen balenes embarrancades en els enderrocs. Fins l'11 de març del 2011 Minamisanriku tenia 18.000 habitants. Gairebé 1.000 han estat declarats morts o desapareguts i dues terceres parts dels supervivents no tenen casa. La magnitud total, de fet, només ix a la llum de manera fragmentada. Perquè, juntament amb les actes i les dades dels ordinadors, els registres de naixements i defuncions, el tsunami també ha esborrat la memòria d'aquesta ciutat.

Dalt del pendent, al costat del Bayside Arena, Kenji Endo, el segon alcalde, seu en un contenidor, el seu despatx provisional. Des d'ací organitza la recerca

de desapareguts i s'ocupa dels supervivents. Els més de mil evacuats necessiten menjar, roba i atenció mèdica. Les quatre parets de què disposen ara són de cartó i de 30 centímetres d'alçada, i cada família té entre quatre i cinc metres quadrats a la seua disposició. Quan tenia dotze anys, Kenji Endo va sobreviure al tsunami del 1960. Afirmar que aquesta vegada tot ha estat infinitament pitjor i explica que és quasi un miracle que haja sobreviscut. Agafa la jaqueta d'un penjador i diu: "Anem a baix."

L'edifici on va sobreviure Endo és una carcassa d'acer de color rogenc de tres pisos d'alçada. Just després de l'avís sobre el terratrèmol, unes tres dotzenes de persones es van refugiar allí, a l'oficina de gestió de catàstrofes; entre elles, i al costat d'ell i el primer alcalde, Miki, la jove que després pagà amb la seua vida la salvació de molta més gent. "Miki va fer l'avís de tsunami pels altaueus del segon pis", explica Endo. Els vídeos *amateurs* mostren indestructible i amb una veu insistent aquesta treballadora jove de 24 anys, acabada de casar, que instava els conciudadans a córrer cap amunt –fins i tot quan l'onada d'aigües grisenques ja arrossegava cases i cotxes, i tots dos alcaldes fugien cap a la teulada.

Encara no s'ha trobat cap rastre de Miki. El senyor Endo va sobreviure perquè es va agafar amb força a una barana. Explica que va intentar "no respirar sota l'aigua entre un minut i dos". L'onada va tornar deu vegades, afegeix. De les persones que hi havia amb ell a la teulada en van sobreviure poques. Van rescatar Endo 23 hores després. Tothom qui passeja per Minamisanriku veu una Pompeia al Pacífic: a tots els racons hi ha proves d'un temps extint. Al puig, per sobre de la mar, hi ha un rellotge de paret que sempre marca les 3 i 31 minuts; evidentment el moment en què el tsunami va arribar a la costa. A l'hospital el mobiliari sobreix pels forats de les finestres que hi ha fins al tercer pis, com si foren les entranyes de l'edifici. Al davant de l'entrada, un jove que busca el seu pare desaparegut puja de manera despreocupada sobre una tortuga marina morta. "Malgrat que en la meua posició hauria d'afirmar una altra cosa", explica el segon alcalde, "opine que no hauríem de reconstruir la ciutat. El mur de protecció del port era de cinc metres i

AP PHOTO

La recerca de les persones que es va emportar l'aigua encara no s'ha acabat.

mig d'alçada i, en alguns punts, l'onada feia fins a trenta metres. En el futur cal construir les cases més amunt.”

Acció del govern. Ara corren rumors que el govern vol acaparar les terres devastades per a evitar que s'hi torne a construir. Fa temps que la zona sofreix perquè els joves se'n van a la ciutat a buscar feina i només hi romanen els vells. Tòquio ha intentat lluitar contra l'amenaçadora decadència de l'agricultura i la pesca amb subvencions –i amb la construcció de centrals nuclears per a crear ocupació en aquesta àrea poc desenvolupada. Però, què passa si el país que està molt endeutat ha de pagar fins a 220.000 milions d'euros per a la reconstrucció de ciutats costaneres? La majoria dels supervivents de Minamisanriku afirmen que volen tornar on hi havia les cases. A més, hi ha una persona a la ciutat que creu fermament que serà així: el venedor de cotxes Takahiro Horiuchi. El seu negoci, que és a tocar de la regió de la catàstrofe, només ha estat danyat lleugerament. Fa dues setmanes que torna a tenir obert. Des de l'aparcament que hi ha davant de la seua porta veu els 10.000 cotxes que hi ha fins a la costa i que el

tsunami ha reduït a ferralla. L'onada els ha portats dalt de teulades, els ha emesos cap als ponts i els ha arrossegats per la ciutat com si foren joguines. Tanmateix, el venedor apunta ara els primers signes de normalitat, d'una nova rutina. “Només els primers cinc dies de la setmana –conta Horiuchi–, ja m'han arribat vint reserves.”

Al barri portuari de Kesenuma hi ha piles de runa tan altes com homes a totes dues bandes dels camins que s'han netejat, que han estat avorades ordenadament. Els serveis de salvament treballen sense descans, perquè s'han trobat amb una tasca hercúlia. Avancen metre a metre, amb el tarquim fins els turmells, entre peixos morts i ferralla d'acer. L'exèrcit dels Estats Units també hi presta ajuda. Els soldats s'han desplaçat des de les bases en el marc de l'operació *Tomodachi* ('amic'). El portavaions Ronald Reagan va repartir aigua potable i 77.000 salsitxes de Frankfurt congelades als japonesos famolencs. A més a més, les tripulacions d'helicòpters i de submarins ajuden en la recerca de persones desaparegudes.

A la costa del Pacífic no tan sols hi ha cases de pescadors velles. A les es-

cletxes també s'hi endevina una part del món de la postguerra. Juntament amb l'espai vital de centenars de milers de persones, també s'ha crebantat la creença en els avantatges de la tecnologia i en la prosperitat contínua. Al port de Kesenuma s'enorgullien d'arribar al 90% de l'aprofitament nacional d'aletes de tauró. N'estaven orgullosos secretament, perquè havien arribat crítiques de l'estranger, a partir d'uns informes sobre les naus enormes on tallaven als depredadors aquestes parts tan valuoses. I també perquè hi va haver advertiments que la disminució dramàtica de la població de taurons davant les costes del Japó posaria en perill l'equilibri natural. A Kesenuma ja no hi arribaran turistes que venien per la famosa sopa de tauró. La fàbrica és una ruïna, igual com tot allò que hi ha al voltant que fou valuós per als habitants de la costa. Les cases, els cotxes, els aparells de televisió i les Playstation han estat salvatgement embolicats, comprimits i reduïts a una imatge contemporània de la transitorietat.

Walter Mayr

Traducció de Blanca Juan